Emir RAMIĆ,

ELITOCID JEDNA OD TEMELJNIH FAZA GENOCIDA

Sažetak

Eliminacija istaknutih i vodećih muškaraca i žena u Bosni i Hercegovini je **elitocid**. Koristeći ovaj pojam nastojao sam semantički objasniti događaje koji su na identičan i koordiniran način utjecali na elitne slojeve bošnjačke i hrvatske lokalne zajednice u Bosni i Hercegovini. Naime, u periodu od samo nekoliko mjeseci srpske paravojne formacije neutralizirale su utjecaj lokalnih bošnjačkih i hrvatskih elita (eliminacijom, kaznenim progonom, zatvorom ili krutom socijalnom i ekonomskom izolacijom) što je za posljedicu imalo uništenje i raspad lokalnog civilnog stanovništva. U ovom tekstu istražujem okolnosti pod kojima su eliminisane lokalne nesrpske elite u raznim dijelovima Bosne i Hercegovine, posljedice po prijeratne zajednice. Pokušao sistematizirati elitocid kao sociološki fenomen i određenu vrstu kriminalnog ponašanja u okviru genocidnih projekata. Ispitivanje odnosa između elitocida (i drugih specifičnih oblika organiziranih masovnih zločina poput masovnog silovanja, kulturocida, urbanocida itd.) i genocidnih masovnih ubistava doprinosi savremenom razumijevanju **zločina genocida**.

Ključne riječi: *elitocid, genocid, kulturocid, urbanocid, masovna ubistva, kršenja ljudskih prava.*

ELITOCIDE ONE OF THE FUNDAMENTAL STAGES OF GENOCIDE

Abstract

The fact of elimination of prominent and leading men and women in Bosnia and Herzegovina is **elitocide**. Using this term I sought to explain semantically the events that affected in an identical and coordinated manner the higher strata of the Bosniak and Croatian local communities in Bosnia and Herzegovina. Namely, in the period of just a few months Serb paramilitary formations neutralized the influence of the local Bosniak and Croatian elites (by elimination, prosecution, imprisonment or rigid social and economic isolation) that had as a consequence the destruction and disintegration of the local civilian population. In this presentation I will examine the circumstances under which local non-Serb elites in various parts of Bosnia were eliminated, the consequences for the pre-war communities. I will attempt to systematize elitocide as a sociological phenomenon and a certain type of criminal behavior within genocidal projects. An examination of the relationship between elitocide (and other specific forms of organized mass crimes such as mass rape, culturocide, urbanocide etc.) and genocidal mass murder contributes to the contemporary understanding of the **crime of genocide**.

Key words: *elitocide, genocide, culturocide, urbanocide, mass murder, human rights abuses.*

■ MERSAD BERBER, "ETNOCIG" IZ CIKLUSA O SREBRENICI.

Elitocid je svjesno, namjerno i plansko neutraliziranje utjecaja određenih elita, te određenih nacionalnih, etničkih, rasnih ili religijskih skupina na stanovništvo. To je pokušaj eliminacije intelektualnih prvaka jedne nacije. Nedavno sam razgovarao sa nekoliko pripadnika bošnjačke intelegencije koji su bili izloženi elitocidu u Prijedoru. Ono što je najvažnije iz toga razgovora je da se oni još ne mogu reintegrirati u svoje zajednice i društva. Tako se ELITOCID u njihovim životima na neki način nastavlja i danas. Elite su ljudi koji imaju utjecaj u svome društvenom okruženju, a ELITOCID je namjerni i sustavni progon i po mogućnosti i fizičko uništenje elita s ciljem da se stanovništvu oduzme njegov vodeći stalež. ELITOCID u Bosni i Hercegovini je stvorio strukturne preduvjete za eroziju egzistencijalnih temelja i pokušaj sloma bošnjačkog naroda.

U proljeće 1992. britanska reporter Michael Nicholson je prvi put upotrebio termin ***elitocid*** kao zločin prema bošnjačkim elitama u Bosni i Hercegovini. Koristeći termin ELITOCID Nicholson je prvi objasnio sistematski progon, mučenje i ubijanje lidera bošnjačkih lokalnih zajednica na sjeveru, zapadu i istoku Bosne i Hercegovine. Naime, u razdoblju od samo nekoliko mjeseci srpske vojne, paravojne i policijske formacija na širem području gradova Bijeljina, Brčko, Višegrad, Zvornik, Bratunc, Prijedor i drugih, neutralizirali su utjecaj lokalnih nesrpskih elita (eliminacija, optužbe ili kazne zatvora, progoni) koje je imalo za posljedicu uništenje i raspad lokalnog bošnjačkog civilnog stanovništva.

ELITOCID kao selektivno, sustavno i namjerno uklanjanja elitnih segmenata lokalnih bošnjačkih zajednica u Bosni i Hercegovinine je nepravedno zanemaren iako upravo ovaj aspekt nudi potencijalni niz odgovora za objašnjenje cilja i svrhe agresije na Bosnu i Hercegovini i zločina GENOCIDA protiv Bošnjaka. Razlog za znanstveno marginalizacija ovog specifičnog oblika genocidnog kriminala je prije svega nedostatak teorijskog okvira unutar kojeg se može praktično ELITOCID istraživati i analitički procijeniti. Za razliku od GENOCIDA, ELITOCID je pojam koji se izuzetno rijetko koristi u stručnoj i znanstvenoj terminologiji, prvenstveno zbog svoje velike nejasnoće, odnosno nepostojanje čvrste znanstvene kodifikacija. Etimološki, ELITOCID se sastoji od dva uvjeta: francuske riječi *elita* (izabrani, vođe) i latinske imenice *occidio* (ukupno istrebljenje). Stoga, ELITOCID se može definirati kao sustavno eliminiranje vodećih i istaknutih ličnosti u društvu ili grupi. U analizi i klasifikaciji ELITOCIDA u Bosni i Hercegovini Mark Danner je otišao najdalje, definiranjući uništavanje pripadnika bošnjačke elite kao jednu od temeljnih faza GENOCIDA u Bosni i Hercegovini. On posmatra ELITOCID nad Bošnjacima kao: koherentan u vremenu i prostoru, međusobno zavisan proces, sustavno planirani lanac aktivnosti, namjerno počinjen zločin, sa ciljem eliminacije utjecaja elitnih segmenata bošnjačke nacije u cilju vladavine nad Bošnjacima i njihovim teritorijama. Svrha ELITOCIDA u Bosni i

Hercegovini je bila uništenje bošnjačkih elita u cilju zauzimanja teritorija na kojima žive i uspostavljanja srpske vladavine na tim teritorijama. Radilo se o socijalnom, kulturnom ekonomskom i fizičkom uništenju bošnjačke elite u ime onemogučavanja dugoročne revitalizacije preživjelog bošnjačkog etničkog korpusa sa osnovnim ciljem raspada bošnjačke zajednice, kako bi se tako izvršila potpuna dezintegracija bosanskohercegovačkog društva i države. Zato ELITOCID u Bosni i Hercegovini ima genocidni karakter.

Eso i dalje drži stražu na kapiji prijeratnog, istinskog Prijedora

Uzoriti bošnjački književnik Vehid Gunić u svojoj knjizi „Doktor Eso“ napisa: “Ko je ubio doktora Esu ubio je od sebe boljega, boljega od sve bagre koja je ubijala i bagre koja je davala naloge za masovna ubistva po Bosni i Hercegovini od 1992. do druge polovine 1995“. Otišao je maher komedije, kao nedužna žrtva mrženje onih zlih likova koje se samopromoviraju u vlasnike života, pa čak i ljudskih genija kakav je bio Eso. Na tekst Rade Mutića pod naslovom „Komšiluk na probu“, Eso je napisao kolumnu za Kozarski vjesnik u kojoj je između ostalog stajalo: „Mutiću i sličnima mogu najodgovornije reči da se ne radi o nikakvom organizovanom odlasku Muslimana iz Prijedora, već o maspsihozi i strahu kada ljudi bježe ako imaju gdje. U mirnim urbanim sredinama samo rokaju bombe, lete u vazduh kuće i kafane, a ujutro prolaznici nalete na leševe ljudi od kojih se dobar dio ne identifikuje. Prijedor je pun straha koji u nemoći prelazi u bijes. Nikada dani nisu bili toliko važni“.

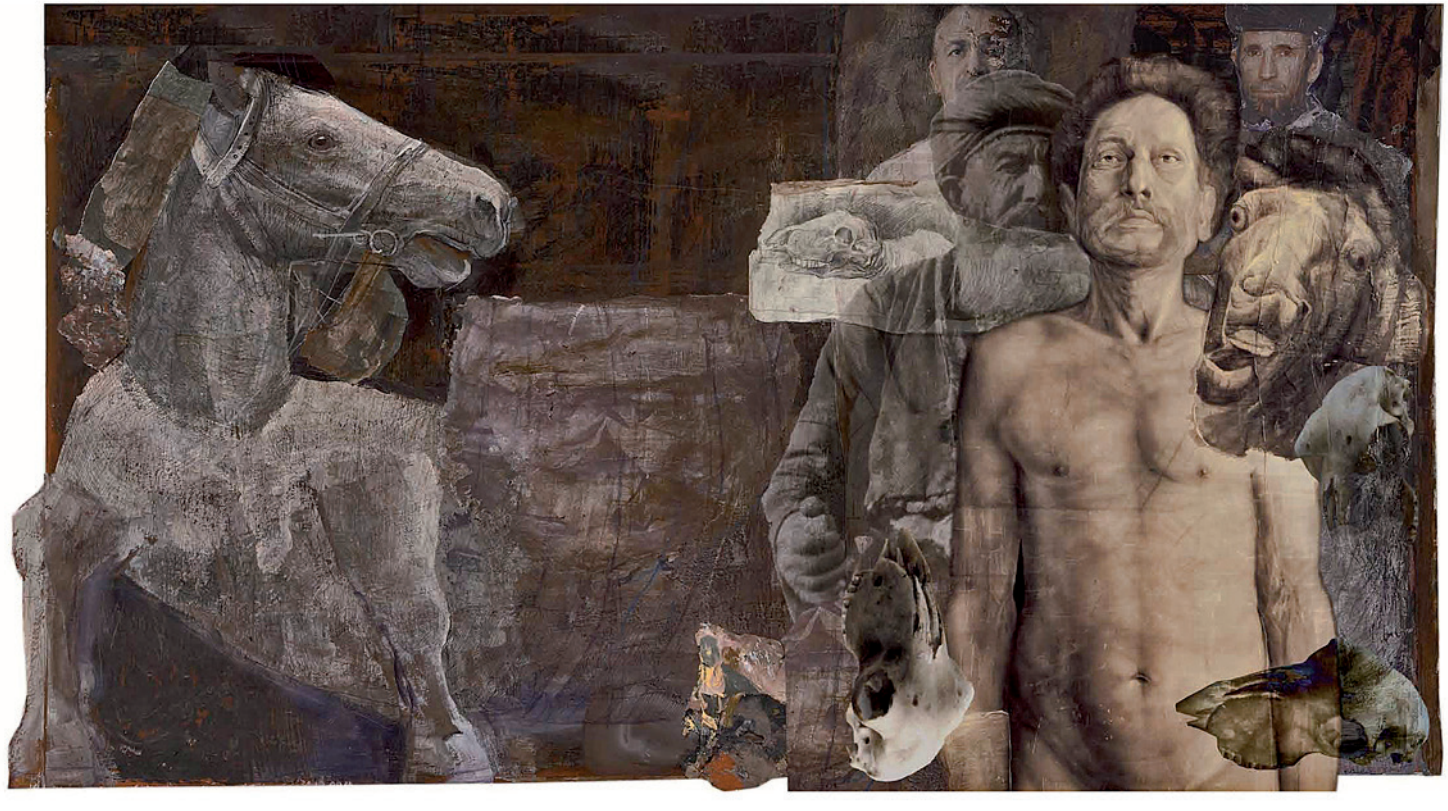
Samo šest dana poslije objavljenog Esinog teksta u Kozarskom vijesniku, Srpska demokratska stranka, poslije klasičnog vojnog puča, 30. Aprila 1992. godine, srušila je dotadašnju, na demokratskim izborima legalno izabranu vlast, i putem Radio Prijedora izdala proglas o navodnom “demokratskom“ preuzimanju vlasti. Ubrzo je agresorska vlast osnovala koncentracione logorte smrti, od kojih je najgori bio Omarska.

„Zar nisi mogao otići iz Prijedora“, pitali su prijatelji Esu. „Mogao sam, naravno da sam mogao. Ali to više ne bi bio Eso kojeg narod voli. To ne bi bio Eso. Zato sam na ulici. Čekam da me odvedu gdje su odveli i moj narod. Ja ću za narodom i oko toga nemam nikakvih dilema. Niti ću ih imati“.

U noći izmedu petog i šestog augusta 1992. godine, samo noć pred raspuštanje koncentracionog logora smrti Omarska odveli su Esu. I logoraši i on znali su kuda ga vode. Svi logoraši su ustali da ga na nogama isprate. Eso je zastao na vratima i, primjetivši da neki plaću, kratko odgovorio: „Držite se“. U tom mrklom mraku prolomio se

aplauz živih ljudskih kostura. Te noći u koncentracioni logor Omarska je došao jedan od njegove trojice najboljih prijeratnih prijatelja. Tadašnji gospodar prijedorskih života i smrti Mićo Kovačević. Došao je po prejakog Esu koji je ugrožavao cilj udruženog zločinačkog poduhvata prijedorskih četnika, koji su kanili ubiti Prijedor ubijanjem njegovih odanih građana.

Naše duše se neće smiriti sve dok se ne nađu i kazne ubice Ese. Jer Eso je simboli nesalomljivog bošnjačkog duha kojeg ništa ne može dugotrajno poremetiti i ugroziti. To je baza iz koje je nastao bošnjački čovjek, nacija, društvo. Eso treba biti svrstan u bošnjačke heroje kako bi on i poslije svog nestanka mogao vršiti svoju jedinstvenu i neponovljivu misiju koju mu je sudbina i historija dodjelila. Došlo je vrijeme da Bošnjaci uvrste Esu u bošnjačko historijsko pamćenje. Jer Eso je oličenje renesanse bošnjačkog čovjeka.

MERSAD BERBER, IZ CIKLUSA O SREBRENICI.

Zločinačka želja za likvidacijom Ese, kao paradigme stradanja svih intelektualaca Prijedora i Bosne i Hercegovine je dokaz bijede i ništavnosti krvnika, čija želja se nikada neće ostvariti

Esina krivica je bila njegova humanost, veselost, liječnički poziv kojim je pomogao na hiljade drugih ne pitajući ni ko su ni šta su, njegova stručnost i zvanje dr. eksperta Ujedinjenih Nacija. Eso je bio čovjek pun ljubavi prema svemu što se zove život na ovoj našoj planeti. Koji su to monstruozni likovi i umovi iskazivali svoju nemoč i ljudsku bijedu ubijajući Esu? Zločinačka želja za likvidacijom Ese, kao paradigme stradanja svih intelektualaca Prijedora i Bosne i Hercegovine i likvidacijom svega što on i oni personoficiraju, samo je dokaz bijede i ništavnosti krvnika, čija želja se nikada neće ostvariti. Pravda će pobjediti povratkom digniteta i dužnog dostojanstva žrtvama. Slutimo oluju i krik pravednika, žrtve.

Marko Pavić i svi drugi prijedorski zločinci koji se 21 godinu poslije genocida slobodno šetaju Prijedorom koji više nije grad, ne znaju da Eso i dalje živi, čvrsto stojeći na kapiji onog starog, istinskog Prijedora, grada u kome neće vladati zločinci, grada u kome zločinci neće zabranjivati potomcima žrtava da grade svoje pravo na kolektivno pamćenje, grada u kome će se vratiti njegovi građani da bi ga ponovo učinili gradom, grada u kome će pobjediti istina i pravda. I mrtav Eso je bio prijetnja zločincima. Sa željom da mu u potpunosti zametnu trag, da ga kao Bošnjaka, uglednog Prijedorčanina, jednostavno čovjeka, zauvijek nestane, njegovu su djecu pokrstili. Sin Enis prekršten je u Filipa, a kćerka Alma u Veroniku. Ali uzalud posao zločinaca. Eso i dalje drži stražu na kapiji istinskog, prijeratnog Prijedora. Eso je ostao simbol i metafora intelektualnog, građanskog Prijedora, arhetip slobodne misli, jer njegove su riječi citirali prosjaci, konobari, inžinjeri i doktori.

Poruka prijedorskom, srpskom političkom establišmentu

Prijedorski GENOCID predstavlja neuporedivo sredstvo za spoznaju srpskog zločina protiv čovječnosti i zločina protiv humanitarnog i ratnog prava. Što prije to spozna, to će prije srpski narod ući u porodicu demokratskih naroda svijeta.

Ono što genocid u Prijedoru, preko kojeg se ne može preći bez suočavanja s totalnom istinom i pravdom, zločin koga karakteriše sustavno uništavanje materijalnih i duhovnih dokaza o postojanju bošnjačkog naroda i sustavno uništavanje vrijednosti ideje Bosne i bosanskog duha na kojima se temelji ujedinjena Evropa, izdvaja od drugih zločina jeste razmjera zločina, oličena u masovnom, organizovanom i namjernom uništavanju bošnjačkog korijena, ELITOCID, u gradu koji je obrise grada dobio zahvaljujući Bošnjacima.

Vaše odbijanje i nasilno suprostavljanje potomcima prijedorskih žrtava da posjete stratišta najvećih stradanja u Evropi poslije Drugog svijetskog rata kojima se ni Hitler nebi postidio, vaše suprostavljanje bošnjačkoj kulturi pamćenja, vaše suprostavljanje istini i pravdi, vaše uzaludno negiranje GENOCIDA je znak trajanja vašeg GENOCIDA nad Bošnjacima, sada u genocidnoj tvorevini, u gradu koji to više nije grad, drugim metodama i sredstvima. Svojim suprostavljanjima vi ste pokazali devijantnost srpske agresivno-genocidne politike, kao najtamnije mrlje srpskog naroda, ali i tamnu mrlju savjesti civiliziranog dijela čovječanstva koje vaš sramni hod tolerantno posmatra. Odbijajući osnovno pravo žrtve, pravo na istinu i pravdu koje podrazumjeva pravo na pamćenje i nadoknadu štete vi odbijate i udaljavate neminovno moralno razgraničenje unutar srpskog naroda, jasno precizirajući da u Bosni i Hercegovini još živi ideja Velike Srbije na račun uništenja države Bosne i Hercegovine i Bošnjaka.

GENOCID u Prijedoru, kao holokaust koji se desio 50 godina poslije Drugog svjetskog rata, jeste nešto što ne može ostaviti na miru humane i demokratske ljude. Vi istinu i pravdu za kojom vape prijedorska djeca, majke, očevi, za kojom vape svi dobronamjerni građani Prijedora, pokušavate bezuspješno sakriti ili čak prekrojiti. U interesu zajedničke budućnosti svih građana Prijedora, istina i pravda o GENOCIDU moraju pobjediti. Istini i pravdi je najteže u Prijedoru u kojoj opstrukciju prave ostaci ratne, političke, vojne, policijske i medijske strukture, koja je izvršila agresiju na međunarodnu priznatu Republiku Bosnu i Hercegovinu i GENOCID nad njenim građanima. Puna istina i pravda o GENOCIDU u Prijedoru je moguća tek kada se pred Haški tribunal izvedu svi oni koji sada mirno šetaju prijedorskim korzom, koji mirno obavljaju političku, policijsku ili vojnu vlast. Vi ne možete govoriti o

zaštiti ljudskih prava, unutrašnjoj reintegraciji, demokratizaciji i ekonomskom prosperitetu bosanskohercegovačke države i društva i integraciji u evroatlantske saveze, sa kredibilitetom, kada se suočavate sa nedostatkom ljudske dosljednosti i moralne dostojanstvenosti o priznavanju istine o GENOCIDU, pokajanju za zločine i hapšenju ratnih zločinaca. Budite ubijeđeni da Bošnjaci neće odustati od borbe za istinu i pravdu, sve dotle dok se strahote iz prošlosti ne okončaju, dok se ne postigne pravda za postradale, ne donese mir za preživjele i ne izgradi budućnost za bošnjačku djecu. Bošnjaci neće dopustiti da zločin u Prijedoru bude zaboravljen jer je strah od bošnjačkog zaborava veći od užasa srpskog zločina u Prijedoru. Žrtve GENOCIDU u Prijedoru i Bosni i Hercegovini niko neće zaustaviti sve dok ne ostvare svoja prava i sve dok ne budu imali potpunu istinu o zločinu, potpunu pravdu za žrtve.

MERSAD BERBER, IZ CIKLUSA O SREBRENICI.

Poruka Bošnjacima ma gdje bili

Bošnjaci imaju svetu obavezu da se bore protiv zaborava zločina agresije i GENOCIDA, u protivnom poriču svoju historiju, tradiciju, kulturu, jezik i miniraju svoju nacionalnu budućnost. Ako Bošnjaci zaborave agresiju i GENOCID osuđeni su na to da im se ponovi. Poslije holokausta ponovio se GENOCID, KULTUROCID, EKOCID, ETNOCID, URBICID, ELITOCID, ponovo su otvoreni koncentracioni logori smrti, vršena masovna silovanja, organizovani masovni progoni u srcu Evrope, u Bosni i Hercegovini. Nakon holokausta Ujedinjene nacije koje su nastale na temeljima potrebe sjećanja na holokaust, ne samo da nisu primjenile *Konvenciju o sprječavanju i kažnjavanju genocida*, već su dozvolile da se pod njihovom zastavom i njihovom „zaštitom" u Bosni i Hercegivini dogodi GENOCID. Iako je presudom Međunarodnog suda pravde potvrđeno da se u Srebrenici, odnosno Bosni i Hercegovini dogodio GENOCID, iako je presudama Međunarodog krivičnog tribunala za područije bivše Jugoslavije potvrđen GENOCID u Srebrenici i Žepi, odnosno Bosni i Hercegovini i ako su ti GENOCIDI potvrđeni presudma mnogih nacionalnih sudova, danas se u manjem entitetu permanentno poriče, minimizira i tabuizira što vrijeđa žrtve i svijedoke agresije i GENOCIDA, sprječava proces vraćanja povjerenja, te usporava vračanje ideji Bosne i Bosanskom duhu koji u Bosni i Hercegovini žive više od hiljadu godina i na kojima se zasniva Europska unija i savremena civilizacija.

Bošnjaci ne smiju zaboraviti da su ih prije posljednjeg GENOCIDA učili da zaborave svoju pripadnost, historiju, kulturu, jezik i tradiciju. Bošnjaci ne smiju zaboraviti da su ih prisiljavali na debošnjakizaciju, pa im sad smeta što se Bošnjaci vraćaju svojoj svojoj etničkoj pripadnosti, historiji, jeziku, kulturi i tradiciji na način jake narodne samosvijesti o zajedničkoj bošnjačkoj sudbini u jedinstvenoj Bosni i Hercegovini bez Dejtonskim sporazumom legalizovanih rezultata agresije i GENOCIDA.

Svjedočenje bošnjačke časti i slobode kroz bošnjačko jedinstvo u odbrani i borbi protiv agresije i GENOCIDA, protiv poricanja zločina je put bošnjačke budućnosti u kojoj će svaki Bošnjak znati ko mu je prijatelj. A, bošnjački prijatelj je svaki čovjek koji poštuje bošnjački narod, njegovu kulturu, tradiciju, jezik, duhovnost, koji prihavata presude međunarodnih sudova o agresiji i GENOCIDU i koji se bori protiv negatora agresije i GENOCIDA.

Bošnjaci moraju biti spremni učiniti sve da se počinitelji zločina agresije i GENOCIDA kazne, da se istina o zločinima namiri i pravda za žrtve zadovolji. Bošnjaci nikada više ne smiju dopustiti nekažnjeno ubijanje ni jednog nevinog

Bošnjaka. Samo tako će svaki potencijalni budući zločinac shvatiti da je privilegija nekažnjenog ubijanja Bošnjaka ukinuta zauvijek i to ne od tuđeg ili nametnutog zakona, već od zakona Bošnjaka. Prošlo je vrijeme kada su drugi govorili Bošnjacima ko su. Prošlo je vrijeme kada su Bošnjacima osporavali jezik, ime, identitet. U godini kada se po ko zna koji put brani bitnost i bitisanost bošnjačkog naroda, čuvajmo svoje časno, staro, autohtono, narodno ime Bošnjak, čuvajmo svoju vjeru, historiju, kulturu, jezik i tradiciju, čuvajmo svoju domovinu Bosnu i Hercegovinu. Gubitak identiteta plaća se ropstvom i poniženjem. Čuvajmo svoj Bosanski jezik koji ostaje ono što je bio u bošnjačkom narodu, njegov moral, njegova duševnosti i njegovo utočište.

MERSAD BERBER, IZ CIKLUSA O SREBRENICI.

MERSAD BERBER, IZ CIKLUSA O SREBRENICI.